

Съдържание

Бележка на автора	10
Предисловие	11

ЧАСТ ПЪРВА

ТУРП	19
Глунави болки	24
Продавачът на вода	30
Тревожни, недоволни индивиди	37
По Божий образ и подобие	45
Уродинамика	52
Детериториализация	58
Помниш ли живота?	65
Борба в ума	75
Експерименти с истината	86
Трудната мишена	92
6 820 000 резултата	97
Пилотон	109
„Харли стрийт“	117
<i>Il bell'Antonio</i>	125
Живот в тихо отчаяние	132
Котка на борда	140

ЧАСТ ВТОРА

Да мълчи всяка път	149
Призрачни огньове	157
Неуказано	163
Думи, думи, думи...	173
Решетка	185
Синдромът на Скафел	195
Сънища за реки и морета	212
Заплетената глициния	222
Гонгът	230
Парти изненада	241
Аника	248
Реч по случай наградата „Букър“	255
Лично, разбира се, съжалявам за всичко	271
Колман	283
Любов	296
Катедрала	308
Послеслов	328
Използвана литература	332

Бележка на автора

Когато не се чувствах добре, и после, докато пишех тази книга, установих, че прекарвам все повече време, взгледан в различни образи. В началото имах нужда от яснота и желание да видя моя физически проблем, но постепенно съзерцанието на образите – илюстрации, снимки, картини – започна да ми носи облекчение от тревожните думи в главата ми. Реших да включа някои от тези картини в книгата. Не всички са красиви, не всички са с високо качество, но те просто станаха част от историята.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Никога не съм предполагал, че ще напиша книга за тялото. Още по-малко за моето тяло. Толкова е недискретно. Но пък и никога не съм очаквал да се разболея по този загадъчен, влудяващ начин. Преди всичко, никога не ми е хрумвало, че болестта може да постави под въпрос изначалните ми убеждения и да ме принуди да преосмисля първостепенната роля, която винаги съм отдавал на езика и живота на ума. Писането, електронните съобщения, чатенето, блогите – съвременният ум изпива плътта. До това заключение ме доведе болестта ми. Превърнали сме се в мозъчни вампири и се храним със собствената си живителна кръв. Дори във фитнес салона или докато тичаме в парка, животът ни тече в главата за сметка на тялото.

Нямах желание да разказвам на никого за моето заболяване, какво остава да пиша за него. Ставаше дума точно за онези болки и унижения, за които човек отрано се научава да не говори. Достатъчно е да погледнете какви термини използва медицината – черва, фекалии, уретра, пикочен мехур, сфинктер, простата – за да се досетите, че такива думи не се говорят пред публика. Никой не би искал да ги слуша. Моят план, като на всички останали, беше да се уповавам на докторите и да се преструвам, че нищо не се случва.

От друга страна, това е *действителността*, а в моя случай имаше и една друга щастлива истина: точно когато медицината се беше отказала от мен и аз от нея, когато се почувствах в капана на доживотната присъда на хроничната болка, някой ми предложи необичаен път за иззавление: стой неподвижно, каза ми той, и дишай. Аз седях неподвижно и дишах. Отначало упраж-

нението ми изглеждаше много трудно, болезнено и безрезултатно. Накрая обаче се оказа толкова възнуващо и преобразяващо във физически и душевен смисъл, че започнах да гледам на болестта като на късмет. Ако не бях такъв върл скептик, щях да кажа, че ми е била изпратена свише, за да променя начина си на живот. Във всеки случай историята се превърна в твърде занимателна загадка, за да остане неразказана.

Мисля, че накрая всичко опира до разминаването между съществата, които представляваме, и начина, по който живеем. Аз израснах в семейство на англикански евангелисти, при това солидни британци от средната класа. Още от детска възраст ни се внушаваше най-вече чувство за целеустременост и упоритост. Отдавна вече се знаеше всичко за света, така че правилната линия на поведение беше очевидна. Трябваше да спасим душата си, да се представяме добре в училище, да следваме в университет и да си намерим добра работа. Освен това да се оженим и да имаме деца, които да споделят същите цели и да живеят като нас. Дори пеенето имаше определена цел: да слави Бога. В игрите си бяхме войници, които се избиваха в името на добра кауза. А когато спортувахме трябваше, разбира се, да побеждаваме.

Междувременно телата ни бяха „съдовете“, предназначени да се справят с всички тези належащи задачи. Звучеше ни малко объркващо, защото „съдът“ можеше да бъде кораб или кана за вода, но при всички положения беше *полезен* дотолкова, доколкото приемаше в себе си нещо друго: в случая, християнската душа, среднокласовия Аз. Тялото нямаше цел или идентичност само по себе си. На мъртвите им е по-добре без него, но по причини, които не ни се изясняваха, Бог искаше да носим бремето му, толкова дълго, колкото сме в състояние. Може би целта беше да *пречистим* душата, да *облагородим* Аза, също както някои хора откриват някаква добродетел във вкопчването в стара кола. Тялото беше необходима пречка по пътя към успеха и рая.

Това може би ви звучи като карикатура. Но то напълно съответстваше на часовете по биология в училище, в които просто ни казваха колко сложен и непонятен е този плътски съд, поради което е най-добре да го оставим на специалистите. Дори и днес срещам малко хора, които идентифицират Аза и плътта. Повечето имат по-привлекателна представа за радостите и удоволствията, които животът предлага: секс, хапване, музика, пиячка. Иначе всички еднакво се стремят да доказват своята гледна точка, да развиват кариерата си и да се подготвят за деня, в който прогнилият съд ще протече. В общи линии, *правенето* погубва съществуването ни, както шумът поглъща тишината.

До този момент съм написал двадесет книги, с тази стават двадесет и една. Може и да съм се отърсил от религията на родителите си, но не и от неумолимата целеустременост, на която са ме научили, тази опияняваща смесица от благочестие и амбиция. Подобно на баща ми, и аз живеях с магията на думите. Той четеше Библията и пишеше проповедите си. Казваше на хората кое е истина и как трябва да се държат – ритмично, убедително, с типичния за политиците и авторите на поучителни рубрики маниер – като човек, който знае всичко и е абсолютно сигурен в себе си. Моите романи имаха тъкмо обратната насоченост: внушаваха колко загадъчно е всичко, колко пристрастна е всяка гледна точка, колко смешно изгубени сме ние. Но и това е вид поучение. Истината е, че в момента, в който човек заговори с думи, той започва дебат, принуждава се да заеме позиция, потвърждава или опровергава казаното преди него. Нищо, което изричаме, не е изолирано и не се намира изцяло в настоящето; то се корени в миналото и пуска филизи към бъдещето. Когато се разгорещим, отстояваме мнението си, държим на твърденията си, преставаме да забелязваме гръха на устните, напрежението на пръстите, натиска на земята под краката, тиктакането на времето в кръвта. Никой от почитателите на баща ми не обръщаше внимание на стиснатите му зъби, на трепере-

щата ръка, с която вдигаше микрофона или чашата, на усилието, което му струваше непрестанно да утвърждава две хилядолетия вяра, да вдъхва увереност на съмняващите се, да намира изкусни аргументи, за да обори адвокатите на дявола. Когато се замисля за рака и смъртта му (той беше на шестдесет, а аз на двадесет и пет), откривам в тях нещо неизбежно. Вечно пренебрегваният плътски съд се беше пропукал от напрежението. Понякога ми се струва, че именно изобретяването на езика е положило началото на тази чудата битка между ума и тялото.

Скоро след погребението на татко напуснах Англия и заминах за Италия, където живея и сега. Илюзията за бягство беше утешителна. Друг език ме увлече в други дебати. Работех ли, работех. Пишех, превеждах, преподавах. Като погледна назад обаче, виждам, че така и не се отклонявах от първоначалния проект, не поглеждах нито наляво, нито надясно, оставах винаги верен на родителската обсебеност от призванието. Помня, че веднъж, още по времето на писаните на ръка писма, брат ми отбеляза: „Почеркът ти изобщо не се е променил“. Беше прав. Той все още

е същият: яростно наклонен към нещо извън страницата, към някаква далечна цел.

И тогава, в неопределен момент, малко след като навърших четиридесет, се появиха симптомите – болките, неудобствата, притесненията, гневът. Нима вървях по пътя на баща ми? Но нека не изпреварвам разказа. Достатъчно е да кажа, че решавайки да напиша тази книга, аз реших да споделя, често в неприятни детайли, всички онези неща, които старателно избягвах да споменавам години наред. Ако случило-

I have an awful ink in the handwriting that the ink can't be changing on him. How can you could you ever show on anyone at the Virginia institute so all the time they feel pain because they're afraid of some talking and thinking but absolutely none in the handwriting that the movement they get from, still looking away from and looking about at their mind's movement experience, they are going to jump straight in the sack and have the most difficult situation that I should have started thinking about this. I should have started writing. The thing leads to another when you think when you write. The people know-

то се беше въпрос само на диагноза, на нетърпеливото желание на един куп доктори да ме срежат и на лекарство, предложено от други, което за минутка ще ме оправи, въобще нямаше да си правя труда да пиша за него. Както и ако се беше оказало, че всичко е само в главата ми – проблем, който може да се реши с шепа хапчета и няколко сеанса на дивана на психотерапевта.

Не, ставаше дума за нещо далеч по-сложно и интересно, и без да преувеличавам – лично за мен, удивително. Когато ми бе посочен пътят към здравето, аз наистина с удивление установих, че всъщност не знам нищичко за тялото, за неговите ресурси, за единството му със съзнанието, за самия мен. И ако в тази книга, може би напомняща на здравен справочник или наръчник за самопомощ, читателят открие размишления за Д. Х. Лорънс и Томас Харди, Веласкес и Магрит, Ганди и Мусолини, Италия като противопоставеност на Англия, Иисус и Буда, лечението с вяра и рафтинга, то е защото болестта не е само симптоми, диагноза и лечение, а елемент от едно цяло, което няма отделни части.

„Много добре, но в коя категория бихте искали да поставим книгата ви?“ – пита библиотекарят. – „Грижи за здравето, психология, ню ейдж, биография, критика?“ Автоматичната ми реакция е възмущение: нали точно за този проблем пиша! Редукионизъм, поставяне на етикети. Като помисля пак обаче, съм принуден да призная, че ако не категоризираме нещата, никога няма да намираме това, което ни трябва. Не съм сигурен. Не мога да преценя. Накрая ми хрумва, че поне с книгите най-хубавото преживяване е не когато намираме каквото търсим, а когато ни се открие нещо съвсем различно, което ни изненадва и ни отвежда в непознати земи. „Сложете я там, където са истинските истории“, отговарям аз. Само историите могат да съберат света по най-неочакван начин.